Kihelkonna absoluutne kõrgus on 30—86 m. Kõige madalamad kohad on Peipsi rannal (30 m) ja Emajõe orulammil (30—31 m). Kõige kõrgemaks kohaks (86 m) on kink Tartu-Narva maantee ääres, 7.5 km Tartu linnast. Sellele järgneb Vasula voore lagi — 82 m. Emajõe pind kihelkonna läänepiiril on 31.5 m, Peipsi pind 30 m kõrgusel. Kihelkonna suurema osa absoluutne kõrgus on 50—60 m.

Kihelkonna pinnavorme moodustavaks teguriks on olnud mannerjää ja selle sulamisvete kuhjav ning uuristav tegevus. Vähemaid muutusi on toonud ka pärast-jääaegne uuristus (Sääsekõrva ja Savaküla sälkorud). Kõik kõrgendikud koostuvad järjelikult lahtisest kokkukuhjatud ainesest. Aluspõhjaks olev punane devooni liiva-

E. Witoff'i foto.

125. joon. Võlvistik Aruküla koopas.

kivi avaneb kohati Emajõe ja Amme jõe oru veerudes, sest orud ulatuvad läbi jää-aegsete kuhjatiste aluspõhja sisse. Siiski ei asu viimane igal pool ühesuguses sügavuses, vaid selles leidub paiguti sügavamaid lohke. Üks seesugune pikk orulaadiline lohk ulatub Tartu linna kohal kirde-edela sihis põigi üle Emajõe, mida tõendavad rohkearvulised puurimised ja paljastused. Nii leiame linnas Liiva tänava kohal Emajõe oru pahemas veerus devooni aluspõhja pea maapinna ligi, kuna Tallinna tänava ääres oleval spordiväljal ja Raadi mõisa kruusa-augus näeme veel õige suures sügavuses jää-aegset liiva ja kruusa.

Devooni liivakivisse on kujunenud ka niinim. Aruküla koobastik Tartu lähedal (9 km), Tallinna maantee ääres, Klaose ja Kolli talu põldude ja õue all. Varemal ajal on see koobastik, nagu prof. Krause „Inlandis“ 1850. a. kirjeldab, täiesti avatud olnud. Aja jooksul